

УДК 378.304:74:7

Юлія Колісник-Гуменюк
(Київ, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ КУЛЬТУРОТВОРЧОГО ПІДХОДУ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ХУДОЖНЬОГО ПРОФІЛЮ

Культура і людина пов'язані між собою, вони є однією сутністю, яка проявляється в модифікації ціннісного ставлення, є суб'єктом, та об'єктом культуротворчої діяльності. Тому перед закладами вищої освіти України стоїть завдання акцентувати увагу на діяльності закладу, орієнтуючись на рівень транснаціональної освіти, включення її у світовий полікультурний простір, розвиваючи власне культуротворче середовище.

Ключові слова: *культуротворчість, підготовка, фахівців, культура, навчання.*

Culture and man are interconnected, they are one entity that manifests itself in the modification of value attitudes, is the subject and the object of cultural activity. Therefore, the higher education institutions of Ukraine face the task of focusing attention on the activity of the institution, focusing on the level of transnational education, including it in the global multicultural space, developing its own cultural environment.

Keywords: *cultural creativity, training, specialists, culture, training.*

Даючи характеристику поняття культури творчість, зазначимо, що значущими для уточнення цієї дефініції є філософські концепції гуманізму ХХ ст., в яких культура виступає засобом «конструювання» особистості, «регулятивною ідеєю буття індивіда»; а культуротворчість «спрямовується не тільки зовні, а й внутрішньо – на самопізнання і творення свого «Я», нових можливостей розуму і волі».

В сучасній українській науці культуротворчість трактується як

*Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю
«Дизайн-освіта майбутніх фахівців: проблеми та перспективи»*

складна категорія. Поняття «культуротворчість», «культуротворчі сили», «культуротворча активність», «культуротворчий процес», «культуротворча місія», активно вживаються практично без будь-яких пояснень, за великого діапазону їх значень. Культуротворчий процес потрібно розглядати як спосіб самоорганізації культури, який задовольняє вимоги універсальності, самодостатності та здатності до змін, які максимально повно і чітко проявляються в художній культурі.

Будь-яка діяльність, окрім творчого аспекту, містить аспект функціонування, тобто засвоєння. Засвоєння культури – екзистенційно-антропологічний фундамент культуротворчості як «культури, що живе», триває, «як діяльності, що її сутнісно творить індивід, яка виводить його у справжнє буття напруженням свідомості, волі і відчуття».

Культуротворчість, безперечно, розглядають з точки зору ціннісного ставлення. Всі реальні об'єкти є ціннісно нейтральними поза відношенням до культуротворчої активності. Культуротворчість у педагогіці репрезентують і як спосіб розвитку суб'єкта в культурі; і як сенс соціокультурної парадигми освіти – освоєння культуротворчого досвіду людства; екзистенціальне самовизначення людини, що здобуває культурно визначену форму; як царину свободи та вибору.

Категорія «культуротворче буття» розкриває глибинні інтенції культуротворчості. Культуротворче буття передає духовну динаміку творчого смислоутворення, як процес вироблення ціннісного світу культури й усвідомлення себе та культури в просторово-часовому вимірі [3, с. 91]. Культуротворче буття це система спрямована на об'єктивацію смислів та вироблення певної просторово-часової моделі, кодифікованої у світогляді та символах культурних практик тієї чи іншої культурної парадигми. Культуротворче буття можна визначити через вимір антропологічної практики як стан соціальної, моральної, естетичної

активності окремої особистості, як стан її свідомості та діяльності у сферах поєднання в замкнуте коло смислу процесів та результатів міжкультурної взаємодії, та являє собою духовну динаміку творчого смислоутворення (креації, негації, афірмації та акцепції) як процесу вироблення ціннісного світу культури та усвідомлення себе й культури в просторово-часовому вимірі.

Культура і людина пов'язані між собою, вони є однією сутністю, яка проявляється в модифікації ціннісного ставлення. Людина одночасно може бути суб'єктом, та об'єктом культуротворчої діяльності. Тому при визначенні специфіки цінності структури культуротворчої діяльності, потрібно виходити із зв'язку культури і людини.

В. Балута пропонує такий підхід до культуротворчості: «З точки зору впливу людина як суб'єкт культуротворчості або власне творець культури характеризується виконанням таких культурних актів, що перш за все сприяють прояву самості культури, її ствердженню, що і є розумінням буття в культурі. Безумовно, ця нова форма культури, яку безпосередньо створює людина-суб'єкт, не завжди буде наслідком певного дискрету, адже в такому випадку будь-який культурний акт мав би породжувати якісно нову форму культури, тим самим заперечуючи редукцію традиційних механізмів культуротворчості, що є характерними для будь-якої форми культури. З іншого боку, за допомогою процесів соціалізації та інкультурації людина стає об'єктом впливу культури, тобто стає творінням культури. Тим самим культура стає для людини не стільки світом штучним, суб'єктивно зміненим, а навпаки, власною природою людини, що дає змогу розглядати певні універсальні моделі культуротворчості та культурного впливу як на людину, так і від неї» [1, с. 11].

Одиниця культуротворчого процесу – культурний акт як

утвердження культурного явища – це заперечення його протилежності, це недопущення в реальне буття культури безглуздя, безформності, безликісті. У цьому розумінні логіку культури можна визнати логікою «утвердження-заперечення», здійснюваної в афірмації». Структуру культуротворчого процесу характеризує взаємодія трьох різноякісних типів культурних форм: остенсивних, імперативних, аксіологічних, які співвідносяться з певним рівнем афірмації та наповнюються відповідними культурними смислами. У формуванні історично конкретної структури певного культуротворчого процесу головними постають «міра її відповідності історичній логіці становлення культурних форм; міра змістовної спадкоємності між досвідом, який транлюється всіма типами культурних форм; міра ціннісної синхронізації різних структурних потоків культурної трансляції, що функціонують одночасно». Такі положення набувають евристичного смислу, особливо в контексті культуротворчих трансформацій під час переходу до інформаційної цивілізації, у тому числі в Україні.

У культуротворчому середовищі творчі здібності студентів визначаються, як: набуття знань, умінь, навичок, необхідних для самостійного творчого рішення поставлених задач, що виступають на перший план за своєю значущістю згідно з сучасними вимогами; потреба та уміння напрацьовувати нові знання та уміння для вдосконалення професійно-творчої діяльності; прагнення до самореалізації, до втілення у виробничій практиці своїх намірів і способу життя. Творчу атмосферу в колективі створюють: спільні творчі пошуки; визначення пріоритетних напрямів роботи; педагогічний колектив об'єднаний ідеєю виховання громадянина нашої держави; взаєморозуміння у викладацькому колективі; довіра, взаємоповага, стабільність кадрів, належний психологічний мікроклімат; готовність колективу приймати відповідальні

рішення; прагнення учасників навчально-виховного процесу до саморозвитку, творчості, прояву ініціативи.

Основними напрямками, які сприяють активізації творчого діяльності у культуротворчому середовищі, є: залучення студентів до цінностей культури; створення умов для розвитку молодшої людини як суб'єкта культури; допомога студентам у розвитку творчого потенціалу, здібностей, самореалізації у закладі вищої освіти, культуротворчому середовищі, майбутній професії.

Активізація творчої діяльності особистості в культуротворчому середовищі закладу вищої освіти може визначатись за таких умов:

1. Наявність комплексу загальних рис творчої особистості: ерудованості, почуття нового, гнучкості і широти мислення, активності, волі, розвинутого уявлення.

2. Розширення самоосвітніх і самоконтролюючих підходів до пізнання студентами нових знань.

3. Самоаналіз як один з основних умов ефективності процесу організації самостійної роботи у вищій школі.

Професійне навчання майбутніх фахівців художнього профілю спрямовується на розвиток у них світоглядних, моральних, естетичних цінностей, креативності й рефлексивності в пізнанні та самостійній діяльності. Вимоги, які стоять перед сучасною вищою художньо-педагогічною освітою України, акцентують увагу на діяльності закладу, орієнтуючись на рівень транснаціональної освіти, включення її у світовий полікультурний простір, розвиваючи власне культуротворче середовище. Культуротворче середовище ЗВО виступає умовою самореалізації особистості студента в навчальному процесі та розглядається як система життєдіяльності, що включає взаємопов'язану сукупність навчальної та позанавчальної діяльності суб'єктів освітнього простору, покликана

формувати їхнє культурно-освітнє мислення, актуалізувати ціннісні орієнтації, реалізувати творчий потенціал [2].

Культурні цінності впливають на формування та розвиток свідомості людини, розвивають її світосприйняття. Реалізація культуротворчих функцій мистецтва потребує спеціальної педагогічної роботи, спрямованої на прилучення студентів до художньої культури, формування їх творчих здібностей, створення культуротворчого середовища, яке базується на гуманістичних, демократичних цінностях й створює умови для розвитку культурсуб'єктного процесу освіти на основі актуалізації професійно-творчої діяльності для саморозвитку, самовизначення і самореалізації особистості. Культуротворче середовище стає умовою гуманістичної освіти, яка формує інтелігентність особистості в орієнтації на культурні традиції та духовні цінності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балута В.В. (2009). *Методологічні засади дослідження феномену культуротворчості. Інтелект. Особистість. Цивілізація: зб. наук. праць. О.О. Шубін (гол. ред.). Донецьк. № 7. С. 7–14.*
2. Колісник-Гуменюк Ю. І. (2020). *Система професійно-педагогічної підготовки викладачів професійно-художніх дисциплін у закладах вищої освіти: монографія. Львів: ЛА «Піраміда», 515 с.*
3. Федь В.А. (2008). *Методологічні підходи до аналізу категорій «культуротворчість» та «культуротворче буття». Мультиверсум: філософський альманах: збірник наукових праць. В.В. Лях (відп. ред.). К.: Вип. 67. С. 89–98.*

УДК 378.147.811

*Роман Горбатюк
(Тернопіль, Україна),
Наталія Білан
(Бережани, Україна)*

ПРОЄКТУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТРАЄКТОРІЇ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті розглянуто особливості використання проектних

*Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю
«Дизайн-освіта майбутніх фахівців: проблеми та перспективи»*